

Eveline Vreeburg

Wie brengt mij naar Mentrum

2018 Prometheus Amsterdam

Voor mijn vader en mijn moeder

© 2018 Eveline Vreeburg

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto omslag *A deer in a restaurant in Freetown*,

Jeroen Swolfs

Foto auteur Jeroen Swolfs

Zetwerk Elgraphic bv, Vlaardingen

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3064 0

1 CRISIS

Nienke, mijn huisarts, drukte op haar neus met haar wijsvinger. Ik vond dat getuigen van grote verwardheid. Nienke was niet iemand die mij gerust kon stellen, en daarom was het zaak om ervoor te zorgen dat ze me doorstuurde naar iemand die meer verstand van zaken had, een échte psycholoog.

‘Jij gaat niet naar de hel,’ zei Nienke, terwijl ze met toegeknepen ogen naar haar beeldscherm keek en iets noteerde.

‘Dankjewel,’ zei ik, ‘maar ik moet toch even met iemand anders praten om dat zeker te weten. Niets ten nadele van jou.’

‘Wie is die man die je op dit idee heeft gebracht?’

Nienke was een beetje geïrriteerd. Ik had al wel eens eerder gemerkt, tijdens een consult aangaande mijn spastische darm – waar ik om de haverklap voor terugkwam – dat geduld niet haar sterkste kant was.

‘Die man heet Sieb,’ zei ik. ‘Hij was mijn – hoe zal ik het noemen – psycholoog, maar ook weer niet, want een psycholoog heeft een praktijk en voor een psycholoog moet je betalen. Voor Sieb hoefde ik niet te betalen. Althans, hij vroeg me wel eens om een enveloppe mee te nemen met geld, en dat gaf hij dan aan kansarme gezinnen...’

Nienke knikte.

‘Ik mocht zelf bepalen hoeveel geld ik in dat enveloppe deed. “Wat je kan missen,” zei hij altijd, en dat was nooit meer dan twintig euro.’

Nienke maakte een notitie.

‘Sieb was meer een “coach”, om het even oneerbiedig te zeggen, maar we hadden wel dat soort gesprekken, noem het “psychoanalytisch”. Ik praatte. Hij luisterde. Hij zat op een rode leren stoel, armen gevouwen op zijn schoot. Zo.’ Ik deed het voor. “Jij leeft achter je taal,” zei hij wel eens tegen mij.’

Nienke schraapte zachtjes haar keel.

‘En hoelang duurde die...’ Ze pauzeerde. ‘...vriendschap?’

‘Tien jaar,’ zei ik, ‘ongeveer.’

‘Lang,’ concludeerde Nienke. ‘En wanneer stopte dit?’

Ik wachtte even met antwoord geven. ‘Gisteren kreeg ik de brief.’

‘Hoe heet Sieb van zijn achternaam? Is hij aangesloten bij een praktijk of vereniging?’ Ze maakte aanstalten om hem te googelen.

‘Hij is nergens bij aangesloten, voor zover ik weet, maar hij heeft wel allerlei andere patiënten, ook veel schrijvers en artiesten. Grunberg bijvoorbeeld. Daar had hij het wel eens over. Ik zou een boek voor hem gaan schrijven, een biografie. Hij zou mij daar ook voor betalen.’

‘Je zou een biografie voor hem schrijven?’

‘Ja,’ zei ik, ‘over hem.’

Nienke begon weer op haar neus te duwen, dit keer met de achterkant van een pen. ‘En deze Sieb zegt dus dat jij naar de hel gaat?’

Ik begon te lachen. Het klonk krankzinnig.

‘Nee,’ zei ik, ‘Sieb heeft nooit iets dergelijks gezegd, eerder het tegenovergestelde...’

Ik keek naar de kast achter Nienke, waar een rij boeken van Paulo Coelho stond. Sieb was met me gestopt. Ik moest ervan overgeven. Alle waarheid die ik tijdens onze gesprekken had verzameld was waardeloos geworden. Ik wist niet zeker of ik wel zat te wachten op een nieuwe waarheid. Het opnieuw leggen van deze puzzel was als het schrij-

ven van een boek in een taal die ik niet machtig was. Bovendien vreesde ik dat iedereen er nu met de stukjes vandoor kon gaan, iedere idioot. Er moest een professional aan te pas komen. Iemand die de waarheid kende, iedereen behalve Nienke. Ik dacht aan een sticker op een lantaarnpaal waar ik wel eens langsfietsde: WIE BRENGT MIJ NAAR MENTRUM?

‘Hij wil me dus niet meer zien, Sieb. Dat heeft hij gezegd. Hij wil me niet meer zien en dat betekent, of dat zou kúnnen betekenen dat het slecht met mij zal aflopen. Alles wijst erop dit moment op dat het met mij slecht gaat aflopen.’

Met de verwijsbrief in mijn hand liep ik naar de Constantijn Huygensstraat. In de wachtruimte van de crisisdienst zat nog een andere vrouw. Ze droeg een wit joggingpak en leunde ver achterover op een van de plastic banken die aan de vloer was vastgelijmd. Ik deed mijn best een krantje te lezen in afwachting van de hulpverlener. Het duurde twintig minuten voordat een lange, magere man met ingevallen wangen en een gele overgooier me kwam ophalen. Hij leidde me naar een kleine kamer waar een grote witte tafel stond. De hulpverlener wees naar een van de stoelen.

‘Wil je koffie?’ vroeg hij.

De hulpverlener zag eruit als een brandweer-

man. Was dit wat ze droegen bij de crisisdienst?

‘Lekker, heb je cappuccino?’

Het was geen moment om rekening te houden met mijn lactose-intolerantie. Het was crisis. Mijn darmen lagen toch al overhoop.

‘*Cappuccino it is,*’ zei de hulpverlener.

In de tijd dat ik op mijn cappuccino aan het wachten was, begonnen mijn gedachten weer alle kanten op te schieten. Ik concentreerde me op de witte tafel die aan de hoeken was versleten terwijl ik onderzocht hoe ver ik in mijn stoel achterover kon leunen voordat ik zou vallen. De hulpverlener kwam net op tijd de kamer weer ingelopen en zette een plastic bekertje voor mijn neus. Ik werd altijd rustig van consumpties.

‘Zo,’ zei hij. ‘Ik zal me eerst even voorstellen. Ik ben Frans. Tweeënvijftig. Ik werk sinds vier jaar voor de crisisdienst. Doe ik met veel plezier. Ik ben in opleiding. Als het goed is, ben ik volgend jaar klaar. Daar kijk ik erg naar uit.’

Een golf van teleurstelling trok door mijn onderbuik. Mijn spastische darm reageerde altijd meteen op teleurstellingen. Frans was in opleiding. Wat wist hij nou?

‘Oké, Frans,’ zei ik, ‘komt er nog iemand anders?’

‘*Just you and me,*’ zei Frans in perfect Engels.

‘Zou jij me kunnen uitleggen hoe je hier terecht bent gekomen?’ vroeg hij.

‘Heb je even?’ grapte ik, en nam een slokje van mijn cappuccino.

‘Daarvoor zit ik hier,’ zei Frans geduldig. ‘Ik begreep dat er iemand met je heeft gebroken en dat je daar nogal van...’ Hij pauzeerde. ‘...overstuur bent. Wie was die meneer precies, kun je dat aan mij vertellen?’

‘Sieb,’ zei ik.

‘Hoe oud was Sieb?’

‘Zevenenzeventig, maar ik leerde hem tien jaar geleden kennen, toen ik nogal in de war was.’

‘Hoe leerde je hem kennen?’

‘Via een vriend van me. Stephan. Hij is ook mijn ex, maar we hadden meer een broer-zusrelatie, als je begrijpt wat ik bedoel. We sliepen niet meer samen.

“Je gaat ook niet met je broer naar bed,” zei Sieb daar wel eens over.

Stephan dacht dat het kwam doordat ik *fucked up* was. Dat zei hij altijd. “Jij bent fucked up.” Daar kon ik wel in komen, al was hij zelf ook wel fucked up. Wie niet eigenlijk?’

Frans haalde zijn schouders op.

‘De ouders van Stephan zagen Sieb wel eens op een verjaardag. Stephan was altijd door hem geïntrigeerd. Hij vond het wel een “coole gast”. Zo iemand die in zijn eentje twee maanden door de woestijn ging wandelen. At geen vlees, geen vis.

“Een esoterisch type”, zou mijn vader zeggen.’

Ik moest lachen.

‘Op verjaardagen ging hij dan in zijn eentje bij de haard in het vuur zitten staren. Stephan was wel eens bij hem gaan zitten. Toen vertelde hij blijkbaar over die woestijntochten. Hij had ook een kwaadaardige vorm van kanker overwonnen door met zijn tumor te praten. Vijf procent van de mensen overleefden die kanker maar.

“Ik zeg het je. Die gast heeft het begrepen,” zei hij tegen mij.’

Frans leunde een beetje naar voren in zijn stoel.

‘Stephan dacht dat Sieb mij kon fiksen. “Jij moet eens met hem gaan praten,” zei hij, “dat vind jij ook wel een mooie gast.” Hij schreef hem een brief om hem te vragen of ik bij hem terecht kon. Dat kon al een week daarop. Hij belde me om een afspraak te maken. “Je bent van harte welkom,” zei hij aan de telefoon.’

Ik moest weer aan de afscheidsbrief denken.

‘Hij had een praktijk ergens in de *middle of nowhere*. Kostte een halve dag om daar met het openbaar vervoer te komen. Heerlijk vond ik dat. Lekker naar buiten kijken in de bus. Moest ik nog een stuk lopen langs weilanden met schapen en koeien. Vond ik allemaal geen probleem. De eerste keer dat ik daar aankwam zat hij buiten op een houten bankje in de zon. Er lag een kat te slapen

op het dak van een van de auto's die op het grindpad geparkeerd stonden. De praktijk was fris en ruim met allemaal fraaie kunstobjecten uit Afrika. Waarschijnlijk nog van die woestijntochten. Hij zat op een leren stoel, en ik ver van hem af op zo'n zelfde stoel. Toen begon ik met praten.

Sieb wilde de gesprekken met mij wel voortzetten. Hij zei dat hij dat alleen kon bepalen op basis van het eerste gesprek, en dat was hem kennelijk goed bevallen. Ik vertelde thuis aan Stephan over het gesprek en hoe goed ik het met Sieb kon vinden. Stephan wilde op zich ook wel eens bij Sieb op gesprek komen, maar dat kwam er nooit van. Sieb vertelde dat Stephan pas zou komen als het al te laat was.

We spraken over alles, Sieb en ik. "Jij leeft achter je taal," zei hij wel eens tegen mij.'

Frans vouwde zijn handen in elkaar. 'Mooi gezegd.'

'Ik had in die tijd het idee opgevat om een boek te gaan schrijven, maar dat was allemaal weinig concreet. Sieb moedigde dat aan alle kanten aan. Hij liet me soms mijn dromen opschrijven en die bespraken we dan. Allemaal heel freudiaans, veel seks. Ik vertelde ook over mijn broertje. Hij heeft zelfmoord gepleegd toen hij vijftien was. Was een beetje een depressieve bende na die dag. Mijn moeder was in de overgang. Soms wist ze niet zeker of ze leed aan haar

rouwproces of aan haar overgangsverschijnselen. Mijn vader dronk een glas bier meer en daar werd hij ook niet vrolijker van. Ik zat natuurlijk midden in de puberteit, dus de timing was waardeloos.'

'Dat is niet mis,' zei Frans.

'Maar Sieb was er altijd. Hij moedigde me aan om te schrijven en dat deed ik. Ik schreef twee boeken. Ik droeg ze aan hem op.'

Ik begon weer te lachen.

'Je hebt twee boeken geschreven?'

'Gepubliceerd,' scheidde ik op.

'Veel verkocht?' vroeg Frans.

'Nauwelijks, maar ik had wel een paar mooie recensies,' verdedigde ik.

'Romans?' gokte Frans.

'Romans. De eerste ging over mijn broertje. De tweede ging over twee mensen die elkaar vernietigen. "Nihilistisch," zei mijn uitgever.'

'Dit vind ik gaaf,' zei Frans. 'Als je het goed vindt, schrijf ik de titels van je boeken even op.'

Ik noemde de titels op.

'Kan ik ze kopen in de winkel?' vroeg Frans.

'Ze liggen niet meer in de winkel, vrees ik, maar je kunt ze wel bestellen op internet. Bij bol.com.'

'Dat ga ik zeker doen,' beloofde Frans. Hij legde zijn notitieboekje aan de kant en nam zijn positie weer in. Ellebogen op tafel. 'Sieb dus.'

'Sieb.'